

Biokémikusból fordító

Ove Berglund 2007 január 22. óta az egyetemes kultúra lovagja. A címet a magyar irodalom svéd nyelvű népszerűsítésében vállalt vezető szerepéért nyerte el. Az elismerés átadására a XI. Magyar Kultúra Napja Gálán, a budapesti Stefánia Palotában került sor. A rendezvény emelkedettségét és ünnepélyességét a díszörség mellett a Szent Korona jelenléte fokozta.

A több órás ünnepséget Ove és élettársa Margareta figyelemmel és érdeklődéssel hallgatta végig, pedig gyakorlatilag semmit nem értettek az elhangzottakból. A Fővám téri Vásárcsarnok egyik emeleti kávézójában tanult néhány alapki-fejezést kivéve Ove semmit nem tud magyarul. Mégis fordít; kitartóan, szívét, lelkét beleadva ontja magából a magyar versek svéd fordításait. Ő itt most valószínűleg korrigálna engem, hiszen saját bevallása szerint ő nem fordítja, hanem közvetíti, tolmácsolja a magyar lírát a svéd közönség felé.

Ove Berglund nyugdíjazásáig orvosként dolgozott, szakterülete a fertőző betegségek, egész pontosan a HIV vírus tanulmányozása volt. A 80-as évek végén aktívan harcolt a feketék, a homoszexuálisok és a drogfüggők véletlenszerű kényszer-elkülönítése ellen. Több nemzetközi, biokémiai témájú publikációja mellé az elmúlt három évben két irodalmi munka is felkerült a polcra. Saját kiadója, a Brända Böcker Förlag 2004-ben egy József Attila kötetet, 2006-ban pedig Babits Mihály *Jónás könyvét* jelentette meg.

Íme a bizonyíték, hogy a közhiedelemmel ellentétben az orvosok egymás között a latin szavak ismételtetése mellett másról is szót ejtenek. Ove kollégája és tanára, a magyar származású Georg Klein József Attiláról szóló tanulmánya kapcsán kezdett el komolyabb figyelmet szentelni a magyar költészetnek. A versek világa abból a tucatnyi svéd fordításból, ami akkor rendelkezésére állt, azonnal magával ragadta. A svéd változatok minősége azonban többnyire nem elégítette ki Ove-t:

„Ilyet én is tudok, sőt, még sokkal jobbat is”. Innen ered az elhatározás, hogy nyugdíjas éveit a magyar lírának szentelje. Az évek során sorra ismerte meg a Svédországban élő, magyar gyökerű irodalombarátokat. Ők jelentik munkafázisának első állomását. A magyar versből ugyanis nyersfordítást készítenek, amit az eredetivel együtt elküldenek neki. Ő aztán megvizsgálja a versformát, a rímeket, mindezt úgy, hogy a magyar szöveg számára egy teljesen érthetetlen szövegfolyam. Bár a szavak jelentését külön-külön nem érti, a vers értelmére, hangulatára valahogy mindig ráhibáz. A nyersfordítás aztán kezei alatt folyamatosan érlelődik, formálódik.

Ove Berglund lovaggá ütése

Lägg din hand

Lägg din hand
 på pannan min
 som handen din
 var min

Värj mitt liv
 med sten och kniv
 som livet mitt
 var ditt

Älska mig
 så ljuveligt
 som hjärtat mitt
 var ditt

Tedd a kezed

Tedd a kezed
 homlalomra
 mintha kezed
 kezem volna

Úgy őrizz, mint
 ki gyilkolna
 mintha éltem
 élted volna

Úgy szeress, mint
 ha jó volna
 mintha szívem
 szíved volna

Ove nem mindennapi feladatot és tegyük hozzá, ezzel felelősséget is vállalt magára. Mára ő lett a magyar irodalom egyik fő közvetítője Svédországban.

Nem túlzás azt állítani, hogy az irodalom mellett mindenevő, ami a magyar kultúrát illeti. Többször járt Budapesten; ilyenkor általában találkozunk, és egy kiadós gulyásleves mellett alig győzők válaszolni kérdéseire. Foglalkoztatja a történelem, a jelenlegi politikai viták, az épületek művészettörténeti sajátosságai, és a "honnan ismerszik meg a magyar" kérdéskör. A házi pálinka szerelmese, és igazi inyenecnek számít, hiszen próbálta már a Kossuth cigarettát is.

2005 nyarán egy göteborgi levélkihordó kíséretében Székelyföldre is ellátogatott. A kísérő magyar léte a szokatlannak tűnő Sancho Panza nevet viseli, Ove Berglundból pedig Don Quijote lett. Valószínűleg akkor még nem is sejtette, hogy a lovagi név mellé egy szép napon a lovagi címet is begyűjti. Sancho és Quijote Nagyváradon a holdvilágnál verseket olvasott fel a József Attila szobornál. A lovagot boldogság töltötte el, amikor a költő mogorva arcvonásai az *Altató* sorainak hallatán kisimultak. Az utazás célja elsősorban a Kányádi Sándorral való találkozás volt, aki hargitai szállásán fogadta a két megfáradt utazót. Ove ugyanis arra készül, hogy válogatást jelentessen meg Kányádi műveiből, nagy hangsúlyt fektetve a gyerekversekre. Ezért is tartotta fontosnak, hogy az író személyesen is megismerje, és a fordítások során felmerülő kételyeket tisztázhassák.

Ove Berglund örök optimista, vidám, önzetlen személyiség, aki nem vész el az apró részletekben, kivéve persze, ha versekről van szó. A sorokban mindenek a helyén kell lennie. Sem időt, sem energiát nem sajnál, hogy a rím kedvéért a megfelelő szó ráataláljon. Először csak magának írt, hogy megismerje a versek természetét. Majd amikor egy csokorra való összegyűlt, felébredt benne a vágy, hogy ezeket a fantasztikus magyar alkotásokat svéd honfitársaival is megossza. Ő így tiszteleg hazánk nagyjai előtt.

Mint említettem, jövőbeli tervei között szerepel Kányádi Sándor munkásságának bemutatása, valamint egy válogatáskötet, amely a legnagyobb magyar költők legszebb verseit tartalmazza. Ehhez kívánok neki erőt, egészséget és hogy a magyar líra iránti szeretete soha ne halványuljon el.

Nagy Anikó